БОЗТОБИ БАДЕИИ ҒОЯИ ИСТИҚЛОЛИЯТ ВА АРЗИШҲОИ МИЛЛӢ ДАР ОСОРИ БАЧАГОНАИ МАЛИКАИ БАХТИЁР (ҶУМАЪЗОДА)

Донишгоҳи давлатии Фарғона

Факултети филология

Донишҷӯи курси 4-ум

Зойидҷонова Саидахон Фурқат-зода

Роҳбари илмӣ: Доктори фалсафа доир ба илмҳои фалсафа

Мирзоев Масъудҷон

Аннотатсия: Дар мақолаи мазкур вижагиҳои бадеӣ ва ғоявии ҳикояҳои нависандаи муосири тоҷик Маликаи Бахтиёр мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Хусусан, масъалаҳои инсонпарварӣ, ҳалолкорӣ, тарбияи ахлоқӣ, меҳнатдӯстӣ ва муносибатҳои иҷтимоӣ дар ҳикояҳои “Нони ҳалол”, “Обу арақи хиҷолат” ва “Саёҳат” баррасӣ мешаванд. Муаллиф тавассути образҳои зинда ва воқеаҳои ҳаётӣ мушкилоти ҷомеаро инъикос намуда, хонандаро ба поквиҷдонӣ ва инсондӯстӣ ҳидоят мекунад.

Annotation: This article analyzes the artistic and ideological features of the stories written by the contemporary Tajik writer Malikai Bakhtiyor. In particular, the issues of humanism, honesty, moral education, diligence, and social relations in the stories “Halal Bread”, “The Sweat of Shame”, and “Journey” are examined. Through vivid characters and real-life events, the author reflects the problems of society and guides readers toward integrity and humanity.

Калидвожаҳо: Ҳикоя, маънавият, инсондӯстӣ, нони ҳалол, меҳнат, образ, ҷомеа, тарбия, ахлоқ, адабиёти тоҷик.

Keywords: Story, spirituality, humanity, halal bread, labor, character, society, education, morality, Tajik literature.

Насри муосири тоҷик дар марҳилаи нави рушди худ бештар ба инъикоси воқеияти зиндагӣ, мушкилоти маънавии ҷомеа ва сарнавишти инсон рӯ овардааст. Агар дар даврaҳои пешин бештар мавзӯъҳои таърихӣ ё идеологӣ мавқеи асосӣ дошта бошанд, имрӯз адибони тоҷик ба зиндагии одии мардум, муносибатҳои хонаводагӣ, масъалаҳои ахлоқӣ ва ҷаҳонбинии инсон таваҷҷуҳи бештар зоҳир менамоянд. Ин гуна асарҳо на танҳо хусусияти бадеӣ доранд, балки ҳамчун воситаи тарбияи маънавӣ низ аҳамияти калон касб мекунанд. Нависандагони муосир тавассути тасвири воқеаҳои ҳаётӣ мехоҳанд хонандаро ба андеша водор созанд, ӯро нисбат ба мушкилоти ҷомеа бетараф нагузоранд ва эҳсоси инсондӯстиву вичдонро дар қалби ӯ бедор намоянд.

Дар байни чунин адибон Маликаи Бахтиёр яке аз нависандагони сермаҳсул ва соҳибуслуби адабиёти муосири тоҷик ба ҳисоб меравад. Ӯ дар эҷодиёти худ бештар ба масъалаҳои ахлоқӣ, иҷтимоӣ ва тарбиявӣ рӯ меорад. Ҳикояҳои ӯ бо самимият, соддагии баён ва таъсирнокии рӯйдодҳо фарқ мекунанд. Муаллиф кӯшиш менамояд зиндагии ҳақиқии мардумро бе ороишу муболиға нишон диҳад. Қаҳрамонони асарҳои ӯ одамони одӣ мебошанд: падарони заҳматкаш, модарони дилсӯз, ҷавонони орзуманд, пирони рӯзгордида ва шахсоне, ки дар зиндагӣ бо мушкилоти гуногун рӯ ба рӯ мешаванд. Маҳз ҳамин воқеъбинӣ ва табиияти образҳо ҳикояҳои ӯро ба хонанда наздик месозанд.

Маҷмӯаи “Нони ҳалол” аз ҷумлаи асарҳои муҳим ва арзишманди адиба маҳсуб меёбад. Дар ин маҷмӯа масъалаҳои муҳими инсонӣ, аз қабили меҳнати ҳалол, вичдон, инсоф, меҳрубонӣ, хоксорӣ ва муносибати инсон бо ҷомеа мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Ҳикояҳои маҷмӯа бо забони сода ва оммафаҳм навишта шудаанд, вале дар паси ҳамин содагӣ андешаҳои амиқи иҷтимоӣ ва ахлоқӣ нуҳуфтаанд.[1] Муаллиф тавассути воқеаҳои ба назар одӣ мушкилоти муҳимми ҷомеаро нишон медиҳад. Ӯ мехоҳад исбот намояд, ки

арзиши ҳақиқии инсон дар сарват, мансаб ё зоҳири ӯ нест, балки дар покии виҷдон, меҳнати ҳалол ва рафтори инсонпарваронаи ӯ таҷассум меёбад.

Яке аз хусусиятҳои муҳими ҳикояҳои Маликаи Бахтиёр дар он аст, ки онҳо хусусияти тарбиявӣ доранд. Муаллиф хонандаро мустақиман насиҳат намекунад, балки тавассути сарнавишти қаҳрамонҳо ва рафтори онҳо хулосаи заруриро ба худи хонанда вомегузорад. Масалан, дар баъзе ҳикояҳо инсонҳои хоксору заҳматкаш ҳамчун шахсиятҳои воқеан бузург нишон дода мешаванд, дар ҳоле ки одамони худписанду манфиатҷӯ аз ҷиҳати маънавӣ камбағал тасвир мегарданд. Ин усули тасвир ба асарҳо таъсири амиқи психологӣ мебахшад.

Дар маҷмӯаи “Нони ҳалол” масъалаи меҳнати ҳалол яке аз мавзӯъҳои марказӣ мебошад. Муаллиф нишон медиҳад, ки инсон танҳо тавассути меҳнат ва заҳмати пок метавонад дар зиндагӣ мақоми ҳақиқӣ пайдо кунад. Қаҳрамонҳои мусбати ҳикояҳо маҳз бо меҳнатдӯстӣ, сабр ва виҷдони пок аз дигарон фарқ мекунанд.[2]Адиба тавассути образҳои гуногун мехоҳад дар шуури хонанда эҳтиром ба меҳнат ва нони ҳалолро тарбия намояд. Дар асарҳои Маликаи Бахтиёр масъалаи муносибати инсон бо ҷомеа мавқеи муҳим дорад. Муаллиф нишон медиҳад, ки баъзан ҷомеа инсонро аз рӯйи либос, сарват ё мақомаш баҳогузорӣ мекунад. Аммо ҳақиқати инсон дар ботини ӯст. Бисёре аз қаҳрамонҳои ҳикояҳои ӯ дар аввал аз тарафи дигарон нодуруст фаҳмида мешаванд, вале баъдтар бузургии маънавии онҳо ошкор мегардад. Ин гуна ҳолатҳо хонандаро водор месозанд, ки нисбат ба одамон бо меҳрубонӣ ва инсоф муносибат кунад.

Масъалаи тарбияи фарзанд низ дар эҷодиёти адиба ҷойгоҳи хос дорад. Муаллиф борҳо таъкид менамояд, ки тарбия асоси ташаккули шахсият аст. Агар фарзанд дар муҳити солим ва бо меҳнати ҳалол ба воя расад, дар оянда шахси боинсоф ва масъулиятшинос мегардад. Баръакс, бепарвоӣ ва нодуруст тарбия кардани фарзанд метавонад сабаби вайрон шудани ахлоқи ҷомеа гардад.

Ҷиҳати дигари муҳими ҳикояҳои Маликаи Бахтиёр маҳорати баланди бадеии ӯст. Ӯ бо истифода аз ҷузъиёти хурди ҳаётӣ, гуфтугӯҳои табиӣ ва тасвирҳои рӯҳии қаҳрамонҳо фазои воқеии зиндагиро офарида метавонад. Забони асарҳо равон, сода ва ба забони зиндаи мардум наздик аст. Аз ҳамин сабаб хонанда ҳангоми мутолиаи ҳикояҳо худро дар дохили воқеа эҳсос мекунад. [3]Маҷмӯаи “Нони ҳалол” дар адабиёти муосири тоҷик ҳамчун асари дорои аҳамияти бузурги иҷтимоӣ ва тарбиявӣ ҷойгоҳи арзанда дорад. Ҳикояҳои ин маҷмӯа хонандаро ба меҳнатдӯстӣ, инсондӯстӣ, хоксорӣ ва поквиҷдонӣ ҳидоят намуда, арзишҳои ҳақиқии инсониро тарғиб мекунанд.

Ҳикояи “Обу арақи хиҷолат” яке аз таъсирбахштарин ва пурмазмунтарин ҳикояҳои маҷмӯаи “Нони ҳалол” ба шумор меравад. Дар ин асар Маликаи Бахтиёр масъалаи муносибати ҷомеа ба инсон, арзиши воқеии шахсият ва мафҳуми инсондӯстиро хеле воқеӣ ва таъсирбахш инъикос намудааст. Муаллиф тавассути як воқеаи одии зиндагӣ мушкилоти муҳими ахлоқии ҷомеаро нишон медиҳад ва хонандаро ба андеша водор месозад.

Дар маркази ҳикоя марде қарор дорад, ки бо се фарзандаш ба як зиёфати расмӣ меояд. Ӯ аз дигар меҳмонон бо либоси оддӣ ва симои хоксоронааш фарқ мекунад. Меҳмонони зиёфат, ки худро аз ӯ болотар меҳисобанд, ба ӯ бо чашми таҳқир ва беписандӣ менигаранд.[4] Баъзеҳо ҳатто дар ҳаққи ӯ суханони нописанд мегӯянд ва фарзандонашро низ мавриди масхара қарор медиҳанд. Муаллиф тавассути чунин муносибати одамон нишон медиҳад, ки дар ҷомеа ҳанӯз ҳам инсонро аз рӯйи зоҳир, сарват ва мақом баҳогузорӣ мекунанд.

Яке аз ҷиҳатҳои муҳими ҳикоя дар он аст, ки қаҳрамони асосӣ ба таҳқир ва суханони талхи дигарон бо сабру таҳаммул муносибат мекунад. Ӯ ба касе ҷавоби дағал намедиҳад, баҳс намекунад ва кӯшиш менамояд эҳсосоти худро пинҳон дорад. Қаҳрамон танҳо об менӯшад ва арақи рӯяшро пок мекунад. Ин ҳолат

рамзи хиҷолат ва дарди ботинии ӯст. Муаллиф бо ҳамин ҷузъиёти хурд ҳолати рӯҳии қаҳрамонро бисёр таъсирбахш нишон медиҳад.

Дар ҷараёни ҳикоя хонанда низ мисли меҳмонон дар бораи қаҳрамон тасаввуроти нодуруст ҳосил мекунад. Аммо дар охири асар ҳақиқат ошкор мегардад. Маълум мешавад, ки ин шахс падари фидокоре будааст, ки баъди вафоти ҳамсараш фарзандонашро танҳо ба воя расондааст. Ӯ бо меҳнати ҳалол ва заҳмати зиёд фарзандонашро тарбия намудааст. Фарзандонаш дар соҳаҳои гуногун ба дастовардҳои бузург ноил гардидаанд ва худи ӯ бо мукофоти давлатӣ сарфароз мегардад.

Ин поёни ҳикоя таъсири хеле қавии тарбиявӣ дорад. Муаллиф мехоҳад ба хонанда фаҳмонад, ки инсонро аз рӯйи либос ё сарваташ баҳогузорӣ кардан хатои бузург аст. Арзиши ҳақиқии инсон дар покии қалб, меҳнати ҳалол ва тарбияи фарзанд таҷассум меёбад. Шахсе, ки аз назари дигарон оддӣ менамояд, метавонад соҳиби зиндагии пуршараф ва қалби бузург бошад.

Ҳикоя масъалаи инсондӯстиро низ хеле равшан инъикос мекунад. Дар ҷомеа одамон бояд нисбат ба якдигар бо меҳрубонӣ, эҳтиром ва инсоф муносибат намоянд. Аммо меҳмонони зиёфат баръакс, пеш аз шинохтани шахсият ба ӯ баҳои манфӣ медиҳанд. Муаллиф тавассути ҳамин ҳолат нишон медиҳад, ки яке аз мушкилоти ҷиддии ҷомеа бепарвоӣ ва худписандии баъзе инсонҳост.

Дар асар тасвири психологӣ низ ҷойгоҳи муҳим дорад. Ҳолати ботинии қаҳрамон, шармандагии меҳмонон баъди фаҳмидани ҳақиқат ва фазои маънавии маърака хеле табиӣ ва таъсирбахш тасвир шудааст. Муаллиф бе истифодаи панду насиҳати мустақим танҳо тавассути воқеа ва рафтори қаҳрамонҳо хонандаро ба хулосаи зарурӣ мерасонад. Ин яке аз нишонаҳои маҳорати бадеии нависанда мебошад. Дар ҳикоя масъалаи тарбияи фарзанд мавқеи муҳим дорад. Қаҳрамони асосӣ бо вуҷуди мушкилоти зиндагӣ фарзандонашро бо меҳру муҳаббат ва

заҳмати ҳалол ба воя мерасонад. Дастовардҳои фарзандон нишон медиҳанд, ки тарбияи дуруст ва меҳнати пок ҳамеша самараи нек медиҳад. Муаллиф бо ҳамин ғоя мехоҳад нақши падару модарро дар ташаккули шахсият таъкид намояд. Аз ҷиҳати услуб низ ҳикоя хеле содаву равон навишта шудааст. Забони асар ба гуфтори зиндаи мардум наздик мебошад.[5]Муаллиф аз ҷузъиёти хурди ҳаётӣ моҳирона истифода бурдааст. Масалан, об нӯшидани қаҳрамон ва арақи рӯяшро пок кардан на танҳо як ҳолати одӣ, балки рамзи дарди ботинӣ ва хиҷолати инсонӣ мебошад. Хикояи “Обу арақи хиҷолат” асари дорои аҳамияти бузурги иҷтимоӣ ва ахлоқӣ мебошад. Маликаи Бахтиёр тавассути ин ҳикоя масъалаҳои муҳими инсонӣ, аз ҷумла инсондӯстӣ, эҳтироми шахсият ва арзиши меҳнати ҳалолро бо як маҳорати баланд инъикос намудааст. Асар хонандаро ба меҳрубонӣ, инсоф ва эҳтироми инсон даъват мекунад.

Ҳикояи “Саёҳат” масъалаҳои ахлоқӣ ва иҷтимоиро бештар инъикос менамояд. Қаҳрамони асосии асар Аминҷон Ҷабборович мебошад. Ӯ дар ҷомеа ҳамчун шахси обрӯманд ва муътабар шинохта шудааст. Аммо дар ҷараёни воқеа ботини ҳақиқии ӯ ошкор мегардад.

Вай ҳамроҳи фарзандонаш ба хонаи як чӯпон меҳмон мешавад. Чӯпон бо вуҷуди камбизоат буданаш меҳмонҳоро самимона пешвоз мегирад. Ӯ тамоми доштаашро барои меҳмонон сарф мекунад. Аммо Аминҷон Ҷабборович меҳрубонӣ ва заҳмати ӯро қадр намекунад.[6] Дар охири ҳикоя маълум мешавад, ки фарзандони ӯ бузичаҳои чӯпонро дуздидаанд. Ба ҷойи он ки онҳоро ҷиддӣ сарзаниш кунад, қаҳрамон бо лаҳни масхараомез мегӯяд, ки беҳтар буд барраҳоро медуздиданд.

Муаллиф тавассути ҳамин ҳолат нишон медиҳад, ки баъзе одамон бо вуҷуди сарват ва мақом аз ҷиҳати маънавӣ бисёр камбағаланд. Онҳо арзиши меҳнат ва инсофро намефаҳманд.

Дар муқобили Аминҷон Ҷабборович образи чӯпон меистад. Ӯ гарчанде зиндагии оддӣ дорад, аммо қалби пок ва меҳрубон дорад. Чӯпон рамзи инсонияти ҳақиқӣ мебошад.

Тасвири табиат дар ҳикоя низ ҷолиб аст. Манзараҳои кӯҳистон, ҳавои тоза ва зиндагии содаи деҳот фазои махсуси бадеӣ ба вуҷуд меоранд. Аммо дар ҳамин муҳити зебо рафтори ношоистаи баъзе инсонҳо боз ҳам равшантар менамояд.

Ҳикояи “Нони ҳалол” муҳимтарин асари маҷмӯа ба ҳисоб меравад. Дар ин ҳикоя масъалаи меҳнати ҳалол, донишомӯзӣ ва тарбияи инсон ҷойгоҳи асосиро ишғол мекунад.

Қаҳрамони ҳикоя духтарест бо номи Маҳбубамоҳ. Ӯ баъди аз имтиҳон нагузаштан рӯҳафтода мешавад. Аммо падараш ӯро дастгирӣ намуда, ба маркази компютерӣ мебарад, то ҳунар омӯзад. Дар маркази компютерӣ шахсе фаъолият мекунад, ки ҳама ӯро “амак” мегӯянд. Дар аввал ӯ ҳамчун шахси дурушт ва сахтгир тасвир мешавад. Вале тадриҷан хонанда дармеёбад, ки ӯ инсони оқил, меҳрубон ва саховатманд аст.

Амак ба ҷавонон танҳо кори компютерро не, балки ахлоқи инсонӣ низ меомӯзонад. Ӯ аз шогирдон ҳалолкорӣ, меҳнатдӯстӣ ва масъулият талаб мекунад. Қаҳрамони ҳикоя низ бо шарофати ҳамин тарбия тадриҷан шахси мустақил ва донишманд мегардад.

Яке аз саҳнаҳои муҳим дар ҳикоя лаҳзаи “нони қоқ” мебошад. Амак духтарро барои зиёфат нигоҳ медорад. Аммо зиёфат аз нони қоқ ва чой иборат аст. Ӯ мегӯяд, ки инсон бояд баъзан нони қоқ бихӯрад, то зиндагии гузашта ва қадри меҳнатро фаромӯш накунад.

Ин саҳна рамзи асосии ҳикоя мебошад. Нони қоқ рамзи меҳнати ҳалол, қаноат ва зиндагии содда аст. Муаллиф нишон медиҳад, ки арзиши инсон дар сарват нест, балки дар виҷдон ва меҳнати ҳалол мебошад. Ки амак дар кӯдакӣ ятим мондааст ва бо заҳмати зиёд ба камол расидааст. Ӯ қисми зиёди дороии

худро барои кӯдакони бепарастор сарф мекунад. Ин воқеа образи ӯро боз ҳам таъсирбахш менамояд.

Дар ҳикояҳои Маликаи Бахтиёр образҳо хеле табиӣ офарида шудаанд. Қаҳрамонҳо ба одамони воқеии ҷомеа монанд мебошанд. Ҳар кадоми онҳо хусусият ва ҷаҳонбинии худро доранд.

Қаҳрамонҳои мусбат бештар бо хоксорӣ, меҳнатдӯстӣ ва инсондӯстӣ фарқ мекунанд. Масалан, падари ҳикояи “Обу арақи хиҷолат”, чӯпони ҳикояи “Саёҳат” ва амак дар “Нони ҳалол” намунаи инсонҳои поквиҷдон мебошанд.

Дар баробари ин, муаллиф қаҳрамонҳои манфиро низ табиӣ тасвир кардааст. Аминҷон Ҷабборович, баъзе меҳмонони зиёфат ва ҷавонони фиребгар намунаи инсонҳое мебошанд, ки арзишҳои ахлоқиро аз даст додаанд.

Муаллиф кӯшиш мекунад нишон диҳад, ки инсон ҳамеша дар интихоби роҳи зиндагӣ озод аст. Ӯ метавонад роҳи инсондӯстӣ ва ҳалолиро интихоб кунад ё ба худхоҳӣ ва манфиатпарастӣ дода шавад.

Яке аз муҳимтарин хусусиятҳои эҷодиёти Маликаи Бахтиёр соддагии услуб аст. Ӯ калимаҳои душвор ва ҷумлаҳои мураккабро кам истифода мебарад. Забони асарҳо ба гуфтори зиндаи мардум наздик мебошад.

Диалогҳо хеле табиӣ навишта шудаанд. Қаҳрамонҳо мисли одамони воқеӣ сухан мегӯянд. Ин ҳолат ба асарҳо самимият мебахшад.

Муаллиф дар тасвири ҳолатҳои рӯҳӣ низ маҳорати баланд дорад. Хиҷолат, андӯҳ, шодӣ, пушаймонӣ ва меҳрубонӣ дар асарҳо бо як эҳсоси воқеӣ тасвир шудаанд.

Маликаи Бахтиёр аз ҷузъиёти ҳаётӣ хуб истифода мебарад. Масалан, нони қоқ, роҳҳои кӯҳистон, оби чашма ва дигар ҷузъиёти одӣ ба асар маънои рамзӣ мебахшанд.

Ҳикояҳои Маликаи Бахтиёр дорои аҳамияти бузурги тарбиявӣ мебошанд.

Муаллиф ҷавононро ба меҳнатдӯстӣ, поквиҷдонӣ ва эҳтироми инсон ҳидоят мекунад.

Имрӯз ҷомеа ба масъалаҳои ахлоқӣ бисёр ниёз дорад. Дар шароити рушди техника ва тағйирёбии муносибатҳои иҷтимоӣ баъзе арзишҳои инсонӣ фаромӯш мешаванд. Аз ҳамин сабаб асарҳое, ки инсонро ба некиву инсондӯстӣ даъват мекунанд, аҳамияти махсус доранд[7]. Ҳикояҳои адиба метавонанд барои тарбияи маънавии ҷавонон нақши муҳим бозанд. Қаҳрамонҳои мусбати асарҳо намунаи ибрат мебошанд.

Ҳикояҳои Маликаи Бахтиёр дар адабиёти муосири тоҷик ҳамчун намунаи арзишманди насри иҷтимоӣ ва ахлоқӣ мавқеи махсус доранд. Муаллиф тавассути воқеаҳои одии зиндагӣ масъалаҳои муҳими инсонӣ ва ҷамъиятиро хеле воқеӣ ва таъсирбахш инъикос менамояд. Қаҳрамонони асарҳои ӯ одамони аз ҳаёт гирифташуда мебошанд. Аз ҳамин сабаб хонанда ҳангоми мутолиаи ҳикояҳо худро ба рӯйдодҳо наздик эҳсос мекунад ва ба тақдири қаҳрамонҳо бетараф намемонад.

Дар ҳикояҳои “Обу арақи хиҷолат”, “Саёҳат” ва “Нони ҳалол” масъалаҳои меҳнати ҳалол, виҷдон, инсондӯстӣ, тарбияи фарзанд ва муносибати инсон бо ҷомеа мавқеи марказиро ишғол менамоянд. Муаллиф нишон медиҳад, ки арзиши ҳақиқии инсон дар сарват, либос ё мақоми иҷтимоӣ нест, балки дар покии қалб, рафтори нек ва меҳнати ҳалоли ӯ таҷассум меёбад. Ин ғоя дар ҳамаи ҳикояҳои маҷмӯа ба таври равшан эҳсос мешавад.

Ҳикояи “Обу арақи хиҷолат” хонандаро ба масъалаи муносибати ҷомеа нисбат ба инсон водор месозад. Муаллиф нишон медиҳад, ки баъзан одамон бе шинохти ҳақиқии шахсият аз рӯйи намуди зоҳирӣ баҳо медиҳанд. Аммо дар ниҳоят ҳақиқат ошкор мегардад ва бузургии маънавии инсон равшан мешавад. Ин ҳикоя хонандаро ба эҳтироми инсон, хоксорӣ ва инсоф даъват мекунад.

Дар ҳикояи “Саёҳат” бошад, масъалаи ахлоқи инсон ва муносибати ӯ ба меҳнати дигарон инъикос ёфтааст. Муаллиф тавассути образҳои гуногун нишон медиҳад, ки на ҳама одамони дорои обрӯ ва мақом аз ҷиҳати маънавӣ низ бой мебошанд. Баръакс, баъзан инсонҳои одӣ ва камбағал дорои виҷдони пок ва инсонияти ҳақиқӣ ҳастанд. Ин ғоя аҳамияти бузурги тарбиявӣ дорад.

Ҳикояи “Нони ҳалол” бошад, яке аз муҳимтарин асарҳои маҷмӯа ба ҳисоб меравад. Дар ин ҳикоя муаллиф масъалаи меҳнати ҳалол, донишомӯзӣ ва тарбияи ахлоқиро хеле таъсирбахш баён намудааст. Образи “амак” ҳамчун шахси сахтгир, вале инсондӯст ва хайрхоҳ ба хонанда таъсири амиқ мерасонад. Ӯ на танҳо ҷавононро ба кор меомӯзонад, балки онҳоро ба ҳалолкорӣ, сабр ва масъулиятшиносӣ тарбия менамояд. Нони қоқ дар асар рамзи меҳнати ҳалол ва зиндагии боинсофона мебошад. Яке аз муҳимтарин хусусиятҳои эҷодиёти Маликаи Бахтиёр маҳорати баланди бадеии ӯст. Муаллиф бо истифода аз забони сода ва равон, гуфтугӯҳои табиӣ ва ҷузъиёти ҳаётӣ тавонистааст образҳои зинда ва таъсирбахш офарад. Ҳикояҳои ӯ дорои самимият ва воқеъбинӣ мебошанд. Ӯ кӯшиш намекунад воқеаҳоро сунъӣ зебо нишон диҳад, балки зиндагиро ҳамон гуна, ки ҳаст, тасвир мекунад. Маҳз ҳамин воқеъбинӣ ба асарҳои ӯ таъсири қавии бадеӣ мебахшад.

Дар асарҳои Маликаи Бахтиёр масъалаи тарбияи маънавии ҷавонон низ аҳамияти калон дорад. Муаллиф хонандаро ба меҳнатдӯстӣ, эҳтироми калонсолон, поквиҷдонӣ ва инсондӯстӣ ҳидоят мекунад. Қаҳрамонҳои мусбати ҳикояҳо намунаи ибрат мебошанд ва метавонанд дар ташаккули ҷаҳонбинии ҷавонон нақши муҳим бозанд.[8]

Ҳикояҳои адиба арзиши иҷтимоӣ низ доранд. Онҳо мушкилоти ҷомеаро инъикос намуда, хонандаро ба андеша водор месозанд. Муаллиф мехоҳад тавассути адабиёт ҳисси инсондӯстӣ ва масъулияти иҷтимоиро дар ҷомеа

тақвият диҳад. Ин хусусият эҷодиёти ӯро барои адабиёти муосири тоҷик муҳим ва арзишманд мегардонад.

Ҳамин тавр, метавон гуфт, ки маҷмӯаи “Нони ҳалол” яке аз намунаҳои хуби насри иҷтимоӣ ва ахлоқии адабиёти муосири тоҷик мебошад. Маликаи Бахтиёр тавассути ҳикояҳои худ масъалаҳои муҳими инсонӣ ва маънавиро бо як маҳорати баланд инъикос намудааст. Асарҳои ӯ хонандаро ба меҳнати ҳалол, поквиҷдонӣ, хоксорӣ ва инсондӯстӣ даъват намуда, барои тарбияи маънавии ҷомеа аҳамияти бузург доранд.

Феҳристи адабиёт

1. Маликаи Бахтиёр. Нони ҳалол. - Тошкент: Turon Iqbol, 2020.
2. Раҳмонов А. Маҳорати насрнависӣ. - Душанбе: Ирфон, 2018.
3. Саидов Н. Адабиёт ва маънавият. - Тошкент: Фан, 2017.
4. Каримов Б. Насри муосири тоҷик. - Душанбе: Адиб, 2019.
5. Турсунзода М. Масъалаҳои адабиёти тоҷик. - Душанбе: Маориф, 2016.
6. Шарифов Ҳ. Асосҳои таҳлили асари бадеӣ. - Душанбе: Дониш, 2015.
7. Ҳакимов С. Нақши адабиёт дар тарбияи маънавӣ. - Хуҷанд: Нури маърифат, 2021.
8. Қодиров Ҷ. Адабиёти муосир ва ҷомеа. - Душанбе: Эр-граф, 2020.